

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ผลกระทบของการทำลายป่าไม้ต่อเศรษฐกิจ สังคม
ของเกษตรกร อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ชื่อผู้เขียน นายธีรเดช วุฒิเจริญ

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :

รองศาสตราจารย์ ดร. ไพบุลย์ สุทธสุภา	ประธานกรรมการ
ดร. พรชัย ปรีชาปัญญา	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ กุญิน ศรีมงคล	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรทัศน์ อินทร์คัมพร	กรรมการ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของการทำลายป่าไม้ต่อเศรษฐกิจ สังคม ของเกษตรกรอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ และประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้น ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ประชากรอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้งคนไทยและชาวเขา ซึ่งมีประชากรทั้งหมด 29,827 คนหรือ 6,338 ครัวเรือน ส่วนมากประกอบอาชีพการเกษตร

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีอยู่ 3 ขั้นตอน คือ 1) สํารวจข้อมูลครัวเรือนโดยทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และประชากร จำนวน 116 ครัวเรือน โดยแบ่งตามสัดส่วนของประชากร นำข้อมูลที่ได้มาสรุปหาค่า Percentage และอธิบายผลที่ได้ 2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยวิธีการ RRA. (Rapid Rural Appraisal) และใช้เกษตรกรที่เป็นคนไทยและชาวเขาเผ่าม้ง ซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ของพื้นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์จำนวน 24 คน (ฝ่ายละ 12 คน) โดยอาศัยความแตกต่างทางลักษณะ 3 อย่าง (Triangulation) คือ เผ่าพันธุ์ เพศ และอายุของผู้ให้สัมภาษณ์ 3) ทดสอบประโยคข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 กับเกษตรกรจำนวน 300 คน ประมาณค่าของประชากรที่ความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ Statistical Package for the Social Science (SPSS)

จากผลการวิจัยพบว่า การเพาะปลูกพืชเพื่อการค้าโดยเฉพาะพืชผักที่ปลูกตามความลาดชันของดินซึ่งตัดต้นไม้ออกหมดและปลูกโดยขาดมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพถูกทำลายทั้งทางตรงและทางอ้อม หน้าที่ดินโดยเฉพาะบริเวณที่ลาดชันที่ใช้ทำการเพาะปลูกมีการพังทลายอย่างรวดเร็วจนเกิดปัญหาผิวดินเสื่อมโทรมหรือ“ดินจืด” การเพาะปลูกได้ผลน้อยลงจึงต้องใช้ปุ๋ยเคมีเพิ่มมากขึ้นและมีแนวโน้มว่าเกษตรกรต้องมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตสูงขึ้นทุกปี จึงมีความเสี่ยงสูงที่จะขาดทุนจากการประกอบอาชีพเพราะยังต้องคอยเสี่ยงกับราคาของผลผลิตทางการเกษตรที่ไม่มีความแน่นอนอีกด้วย

หน้าที่ดินที่เกิดจากการพังทลายได้พัดพาเอาสารเคมีในการเพาะปลูกพืชลงสู่แม่น้ำ ทำให้เสียความสมดุลทางระบบนิเวศ แม่น้ำล้นตลิ่งขึ้นเขินมากกว่าในอดีต สัตว์น้ำเกือบทุกชนิดลดลง ส่งผลให้ขาดแคลนแหล่งอาหารจากสัตว์น้ำหรือสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ ป่าไม้ที่หมดไปยังทำให้ขาดแคลนแหล่งอาหารจำพวกสัตว์ป่าและพืชผักป่าไปด้วย ปัจจุบันเกษตรกรต้องซื้ออาหารเกือบทุกชนิดจากภายนอกชุมชน ที่อยู่อาศัยของเกษตรกรและประชาชนโดยทั่วไปเกือบทั้งหมดต้องพึ่งพาไม้จากโรงเลื่อยไม้ เพราะไม่สามารถหาไม้เพื่อปลูกสร้างบ้านเรือนจากผืนป่าที่เคยมี

ผลเสียของการขาดแคลนสิ่งต่าง ๆ ที่เคยหาได้จากธรรมชาติโดยป่าไม้นั้นทำให้เกษตรกรต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นโดยไม่รู้ตัว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น ส่งผลกระทบทางด้านสังคมของเกษตรกรอำเภอเขาค้อ ได้แก่ปัญหาหนี้สินและรายได้จากอาชีพเกษตรที่ลดลงทำให้การอพยพแรงงานออกจากอำเภอเขาค้อสูงขึ้น ความแตกต่างของรายได้และความเหลื่อมล้ำทางสังคมเริ่มเกิดขึ้น ผนวกกับผลของการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจต้องใช้เวลาในการดูแลค่อนข้างมาก ทำให้เกษตรกรมีเวลาที่จะช่วยเหลือหรือรวมกลุ่มกันในสังคมอย่างจริงจังน้อยลง วิถีชีวิตแบบพื้นบ้านเริ่มกลายเป็นแบบสังคมทุนนิยมหรือสังคมเมืองมากขึ้นทำให้ความผูกพันและความสัมพันธ์ต่อชุมชนหรือระหว่างคนในท้องถิ่นลดน้อยลง ทำให้สังคมและชุมชนของเกษตรกรขาดความเข้มแข็งซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนา

Thesis Title Farmer's Socio-economic Impact of Deforestation in Khao Kho
District, Phetchabun Province

Author Mr. Teeradej Wutticharoen

M.S. (Agriculture) Agricultural Extension

Examining Committee :

Assoc. Prof. Dr. Paiboon Suthasupa	Chairman
Dr. Pornchai Preechapanya	Member
Assoc. Prof. Katin Srimongkol	Member
Asst. Prof. Dr. Wollratat Intaruccomporn	Member

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the impact of deforestation on farmer's socio-economic system in Khao Kho district, Phetchabun province and evaluate its impacts. Data was collected 3 steps as follows 1) survey the general data about socio-economic, and demographic factors from 116 households proportionally. 2) In-depth Interview by Rapid Rural Appraisal technique (RRA.) for Thai and Hmong farmers who are the majority as the sample of 24 farmers (12 each) by using triangulation methods, e.g. tribes, sex and age. 3) Test individual statements from 300 farmers to ascertain whether the samples are the representatives of the population at 95 percent level of confidence and analyzed Statistical Package for the Social Science (SPSS).

From research findings, cash crops especially grown on slope by cutting down trees and grow without soil and water conservation damaged bio-diversity directly or

indirectly, especially surface soil or the slope used for planting was destroyed rapidly causing soil depletion. Cultivation was reduced with more fertilizer use causing the farmers to pay more production inputs annually. Therefore, the farmers had not only high risk for their enterprises but also for their unstable price of products.

Destruction of soil brought chemicals to the river causing the imbalance of ecosystem. Canals are shallow than before and almost aquatic animals decreases leading to insufficiency of food resources especially wild animals and plants. Now the farmers had to purchase food from outside. Almost all farmers had to use timber from sawmill because they can not find wood to construct or restore their houses due to the decrease of forest area.

Natural and forest shortage forces the farmers to spend more money unintentionally. Such change affects social impact to farmers in Khao Kho district, e.g. indebtedness and low income leading to the migration out of Khao Kho district. Disparity of income and society occurs. Since the cultivation of cash crops takes time, the farmers have little time to organize social groups. Beside, local ways of life turn to capitalism and urbanization causing less social interaction and community strength and therefore hindering development.